

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

=====

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः - न्यूनकर्माणि

Contents

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः - न्यूनकर्माभिधानं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ = = = = =

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः - न्यूनकर्माभिधानं

3.1 तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः - न्यूनकर्माभिधानं

TS 3.1.1.1

प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । अकामयत् । प्रजा इति प्र - जाः । सृजेय । इति । सः । तपः । अतप्यत् । सः । सर्पान् । असृजत् । सः । अकामयत् । प्रजा इति प्र - जाः । सृजेय । इति । सः । द्वितीयम् । अतप्यत् । सः । वयांसि । असृजत् । सः । अकामयत् । प्रजा इति प्र-जाः । सृजेय । इति । सः । तृतीयम् । अतप्यत् । सः । एतम् । दीक्षितवादमिति दीक्षित - वादम् । अपश्यत् । तम् । अवदत् । ततः । वै । सः । प्रजा इति प्र-जाः । असृजत् । यत् । तपः । तत्त्वा । दीक्षितवादमिति दीक्षित - वादम् । वदति । प्रजा इति प्र - जाः । एव । तत् । यजमानः । 1

TS 3.1.1.2

सृजते । यत् । वै । दीक्षितः । अमेद्ध्यम् । पश्यति । अपेति । अस्मात् । दीक्षा । क्रामति । नीलम् । अस्य । हरः । वीति । एति । अबद्धम् । मनः । दुरिद्रम् । चक्षुः । सूर्यः । ज्योतिषाम् । श्रेष्ठः । दीक्षे । मा । मा । हासीः । इति । आह । न । अस्मात् । दीक्षा । अपेति । क्रामति । न । अस्य । नीलम् । न । हरः । वीति । एति । यत् । वै । दीक्षितम् । अभिवर्षतीत्यभि-वर्षति । दिव्याः । आपः । अशान्ताः । ओजः । बलम् । दीक्षाम् । 2

TS 3.1.1.3

तपः । अस्य । निरिति । घ्नन्ति । उन्दुतीः । बलम् । धत्त । ओजः । धत्त । बलम् ।
 धत्त । मा । मे । दीक्षाम् । मा । तपः । निरिति । वृधिष्ट । इति । आह । एतत् । एव
 । सर्वम् । आत्मन् । धत्ते । न । अस्य । ओजः । बलम् । न । दीक्षाम् । न । तपः ।
 निरिति । घ्नन्ति । अग्निः । वै । दीक्षितस्य । देवता । सः । अस्मात् । एतर्हि । तिरः
 । इव । यर्हि । याति । तम् । ईश्वरम् । रक्षांसि । हन्तोः । 3

TS 3.1.1.4

भद्रात् । अभीति । श्रेयः । प्रेति । इहि । बृहस्पतिः । पुर एतेति पुरः - एता । ते । अस्तु
 । इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । तम् । एव । अन्वारंभत् इत्यनु -
 आरंभते । सः । एनम् । समिति । पारयति । एति । इदम् । अगन्म् । देवयजनमिति
 देव - यजनम् । पृथिव्याः । इति । आह । देवयजनमिति देव - यजनम् । हि । एषः ।
 पृथिव्याः । आगच्छतीत्या - गच्छति । यः । यजते । विश्वे । देवाः । यत् । अजुषन्त ।
 पूर्वे । इति । आह । विश्वे । हि । एतत् । देवाः । जोषयन्ते । यत् । ब्राह्मणाः () ।
 ऋक्सामाभ्यामित्यृक्सामा - भ्याम् । यजुषा । सन्तरन्त इति सं - तरन्तः । इति । आह ।
 ऋक्सामाभ्यामित्यृक्सामा - भ्याम् । हि । एषः । यजुषा । सन्तरतीति सं - तरति । यः ।
 यजते । रायः । पोषेण । समिति । इषा । मदेम् । इति । आह । आशिषमित्या - शिषम्
 । एव । एताम् । एति । शास्ते ॥ 4

(यजमानो - दीक्षा - हन्तो - ब्राह्मणा - श्वतुर्विंशतिश्च) (A1)

TS 3.1.2.1

एषः । ते । गायत्रः । भागः । इति । मे । सोमाय । ब्रूतात् । एषः । ते । त्रैष्टुभः

। जागंतः । भागः । इति । मे । सोमाय । ब्रूतात् । छन्दोमानामिति छन्दः - मानाम् । साम्राज्यमिति साम् - राज्यम् । गच्छ । इति । मे । सोमाय । ब्रूतात् । यः । वै । सोमम् । राजानम् । साम्राज्यमिति साम् - राज्यम् । लोकम् । गमयित्वा । क्रीणाति । गच्छति । स्वानाम् । साम्राज्यमिति साम् - राज्यम् । छन्दांसि । खलु । वै । सोमस्य । राज्ञः । साम्राज्य इति साम् - राज्यः । लोकः । पुरस्तात् । सोमस्य । क्रयात् । एवम् । अभीति । मन्त्रयेत् । साम्राज्यमिति साम् - राज्यम् । एव । 5

TS 3.1.2.2

एनम् । लोकम् । गमयित्वा । क्रीणाति । गच्छति । स्वानाम् । साम्राज्यमिति साम् - राज्यम् । यः । वै । तानूनप्त्रस्येति तानू - नप्त्रस्य । प्रतिष्ठामिति प्रति - स्थाम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म - वादिनः । वदन्ति । न । प्राश्नन्तीति प्र - अश्नन्ति । न । जुह्वति । अथ । क्व । तानूनप्त्रमिति तानू - नप्त्रम् । प्रतीति । तिष्ठति । इति । प्रजापताविति प्रजा-पतौ । मनसि । इति । ब्रूयात् । त्रिः । अवेति । जिघ्रेत् । प्रजापताविति प्रजा - पतौ । त्वा । मनसि । जुहोमि । इति । एषा । वै । तानूनप्त्रस्येति तानू - नप्त्रस्य । प्रतिष्ठेति प्रति - स्था । यः । एवम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यः । 6

TS 3.1.2.3

वै । अद्ध्योः । प्रतिष्ठामिति प्रति - स्थाम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यतः । मन्येत । अनभिक्रम्येत्यनभि - क्रम्य । होष्यामि । इति । तत् । तिष्ठन् । एति । श्रावयेत् । एषा । वै । अद्ध्योः । प्रतिष्ठेति प्रति - स्था । यः । एवम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यत् । अभिक्रम्येत्यभि - क्रम्य । जुहुयात् । प्रतिष्ठाया इति प्रति-स्थायाः । इयात् । तस्मात् । समानत्र । तिष्ठता । होतव्यम् । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । यः । वै । अद्ध्योः । स्वम् । वेदं । स्ववानिति स्व - वान् । एव । भवति । सुक् । वै । अस्य । स्वम् । वायव्यम् । अस्य । 7

TS 3.1.2.4

स्वम् । च॒म॒सः । अ॒स्य॒ । स्वम् । यत् । वा॒य॒व्य॑म् । वा॒ । च॒म॒सम् । वा॒ । अ॒न॒न्वा॒र॒भ्ये॒त्य॒न॒नु
 - आ॒र॒भ्य॒ । आ॒श्रा॒व॒ये॒दित्या॑ - श्रा॒व॒ये॒त् । स्वात् । इ॒या॒त् । तस्मा॑त् । अ॒न्वा॒र॒भ्ये॒त्य॒न॒नु - आ॒र॒भ्य॒ ।
 आ॒श्रा॒व॒य॒मित्या॑ - श्रा॒व॒य॑म् । स्वात् । ए॒व । न । ए॒ति॒ । यः । वै । सोम॑म् । अ॒प्र॒ति॒ष्ठा॒प्ये॒त्य॒प्र॒ति
 - स्था॒प्य॒ । स्तो॒त्रम् । उ॒पा॒क॒रो॒तीत्यु॑प - आ॒क॒रो॒ति॑ । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इत्य॑प्रति - स्थि॒तः । सोमः॑ ।
 भ॒व॑न्ति । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इत्य॑प्रति - स्थि॒तः । स्तोमः॑ । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॒नीत्य॑प्रति - स्थि॒ता॒नि॒ । उ॒क्थानि॑
 । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इत्य॑प्रति - स्थि॒तः । यज॑मानः । अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒त॒ इत्य॑प्रति - स्थि॒तः । अ॒ध्व॒र्युः ।
 वा॒य॒व्य॑म् । वै । सोम॑स्य । प्र॒ति॒ष्ठे॒ति॑ प्रति - स्था । च॒म॒सः । अ॒स्य॒ । प्र॒ति॒ष्ठे॒ति॑ प्रति - स्था
 । सोमः॑ । स्तोम॑स्य । स्तोमः॑ । उ॒क्थाना॑म् । ग्र॒हम् । वा॒ () । गृ॒ही॒त्वा । च॒म॒सम् ।
 वा॒ । उ॒न्नी॒येत्यु॑त् - नीय॑ । स्तो॒त्रम् । उ॒पा॒कु॒र्या॒दित्यु॑प - आ॒कु॒र्या॒त् । प्र॒ती॒ति॑ । ए॒व । सोम॑म्
 । स्था॒पय॑न्ति । प्र॒ती॒ति॑ । स्तोम॑म् । प्र॒ती॒ति॑ । उ॒क्थानि॑ । प्र॒ती॒ति॑ । यज॑मानः । तिष्ठ॑ति ।
 प्र॒ती॒ति॑ । अ॒ध्व॒र्युः ॥ 8

(ए॒व - तिष्ठ॑ति यो - वा॒य॒व्य॑मस्य - ग्र॒हं॒ वै - का॒न्न - वि॒श॒तिश्च॑) (A2)

TS 3.1.3.1

य॒ज्ञम् । वै । ए॒तत् । स॒मि॒ति॑ । भ॒र॒न्ति॒ । यत् । सो॒म॒क्र॒य॒ण्या॒ इति॑ सोम - क्र॒य॒ण्यै । प॒दम्
 । य॒ज्ञ॒मु॒ख॒मि॒ति॑ य॒ज्ञ - मु॒खम् । ह॒वि॒र्धा॒ने॒ इति॑ ह॒विः - धा॒ने॒ । य॒र्हि॒ । ह॒वि॒र्धा॒ने॒ इति॑ ह॒विः
 - धा॒ने॒ । प्रा॒ची॒ इति॑ । प्र॒व॒र्त॒ये॒यु॒रिति॑ प्र - व॒र्त॒ये॒युः । त॒र्हि॒ । ते॒न॒ । अ॒क्ष॑म् । उ॒पे॒ति॑ ।
 अ॒ञ्ज्या॒त् । य॒ज्ञ॒मु॒ख॒ इति॑ य॒ज्ञ॒मु॒खे॒ । ए॒व । य॒ज्ञम् । अ॒नु॒ । स॒मि॒ति॑ । त॒नो॒ति॒ । प्रा॒ञ्च॑म् ।
 अ॒ग्नि॑म् । प्रे॒ति॑ । ह॒र॒न्ति॒ । उ॒दि॒ति॑ । प॒त्नी॑म् । ए॒ति॑ । न॒य॒न्ति॒ । अ॒न्वि॒ति॑ । अ॒ना॒श॑सि ।
 प्रे॒ति॑ । व॒र्त॒य॒न्ति॒ । अ॒थ॒ । वै । अ॒स्य॒ । ए॒षः । धि॒ष्णि॑यः । ही॒य॒ते॒ । सः । अ॒न्वि॒ति॑ ।
 ध्या॒य॒ति॒ । सः । ई॒श्व॒रः । रु॒द्रः । भू॒त्वा । 9

TS 3.1.3.2

प्र॒जामि॑तिं प्र - जाम् । प॒शून् । यज॑मानस्य । शम॑यितोः । यर्हि॑ । प॒शुम् । आप्री॑तमित्या-
 प्री॒तम् । उद॑ञ्चम् । नय॑न्ति । तर्हि॑ । तस्य॑ । प॒शुश्र॑पणमिति पशु - श्रप॑णम् । ह॒रेत् ।
 तेन॑ । ए॒व । ए॒नम् । भा॒गिन॑म् । क॒रोति॑ । यज॑मानः । वै । आ॒ह॒व॒नीय॑ इत्या॑ - ह॒व॒नीयः॑
 । यज॑मानम् । वै । ए॒तत् । वी॑तिं । क॒रु॒षन्ते॑ । यत् । आ॒ह॒व॒नीया॑दित्या॑ - ह॒व॒नीया॑त् ।
 प॒शुश्र॑पणमिति पशु - श्रप॑णम् । ह॒रन्ति॑ । सः । वा । ए॒व । स्या॑त् । निर्म॑न्थ्यमिति निः
 - म॒न्थ्यम् । वा । कुर्या॑त् । यज॑मानस्य । सा॒त्म॒त्वाये॑ति सा॒त्म - त्वाय॑ । यदि॑ । प॒शोः
 । अ॒व॒दान॑मित्य॑व - दान॑म् । नश्ये॑त् । आज्य॑स्य । प्र॒त्या॒ख्याय॑मिति प्रति - आ॒ख्याय॑म् ।
 अवे॑ति । द्येत् । सा । ए॒व । ततः॑ () । प्राय॑श्चित्तिः । ये । प॒शुम् । वि॒म॒श्री॑रन्निति वि -
 म॒श्री॑रन् । यः । तान् । का॒मये॑त् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छे॒युः । इति॑ । कु॒वित् । अ॒ङ्ग
 । इति॑ । नमो॑वृक्तिवत्येति नमो॑वृक्ति - व॒त्या । ऋ॒चा । आ॒ग्नी॒द्ध॑ इत्या॑ग्नि - इ॒ध्रे । जु॒हुया॑त् ।
 नमो॑वृक्तिमिति नमः॑ - वृ॒क्तिम् । ए॒व । ए॒षाम् । वृ॒द्धे । ता॒जक् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छन्ति॑
 ॥ 10

(भू॒त्वा - ततः॑ - षड्विं॑शतिश्च) (A3)

TS 3.1.4.1

प्र॒जाप॑तेरिति प्र॒जा - प॒तेः । जाय॑मानाः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । जा॒ताः । च॒ । याः । इ॒माः ॥
 तस्मै॑ । प्र॒ति । प्रे॒ति । वे॒दय॑ । चि॒कित्वा॑न् । अ॒न्विति॑ । म॒न्य॒ताम् ॥ इ॒मम् । प॒शुम् । प॒शुप॑त
 इति॑ पशु - प॒ते । ते । अ॒द्य । ब॒द्धामि॑ । अ॒ग्रे । सु॒कृत॑स्येति सु - कृत॑स्य । म॒द्व्ये ॥ अ॒न्विति॑
 । म॒न्य॒स्व । सु॒यजे॑ति सु - यजा॑ । य॒जाम् । जु॒ष्टम् । दे॒वाना॑म् । इ॒दम् । अ॒स्तु । ह॒व्यम् ॥
 प्र॒जान॑न्त इति॑ प्र - जा॒नन्तः । प्र॒तीति॑ । गृ॒ह्णन्ति॑ । पू॒र्वे । प्रा॒णमि॑ति प्र - अ॒नम् । अ॒ङ्गेभ्यः॑ ।
 प॒रीति॑ । आ॒चर॑न्तमित्या॑ - चर॑न्तम् ॥ सु॒व॒र्गमि॑ति सुवः॑ - गम् । या॒हि । प॒थिभि॑रिति प॒थि -
 भिः । दे॒व॒यानै॑रिति देव - यानैः॑ । ओष॑धीषु । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठ । शरी॑रैः ॥ ये॒षाम् । ई॒शे ॥ 11

TS 3.1.4.2

पशुपतिरिति पशु-पतिः । पशूनाम् । चतुष्पदामिति चतुः - पदाम् । उत । च । द्विपदामिति द्वि - पदाम् ॥ निष्क्रीत इति निः - क्रीतः । अयम् । यज्ञियम् । भागम् । एतु । रायः । पोषाः । यजमानस्य । सन्तु ॥ ये । बद्धयमानम् । अन्विति । बद्धयमानाः । अभ्यैक्षन्तेत्यभि - ऐक्षन्त । मनसा । चक्षुषा । च ॥ अग्निः । तान् । अग्रे । प्रेति । मुमोक्तु । देवः । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजयेति प्र - जया । सविदान इति सं-विदानः ॥ ये । आरण्याः । पशवः । विश्वरूपा इति विश्व - रूपाः । विरूपा इति वि-रूपाः । सन्तः । बहुधेति बहु - धा । एकरूपा इत्येक - रूपाः ॥ वायुः । तान् । अग्रे । प्रेति । मुमोक्तु । देवः । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजयेति प्र - जया । सविदान इति सं - विदानः ॥ प्रमुञ्चमाना इति प्र - मुञ्चमानाः । 12

TS 3.1.4.3

भुवनस्य । रेतः । गातुम् । धत्त । यजमानाय । देवाः ॥ उपाकृतमित्युप-आकृतम् । शशमानम् । यत् । अस्थात् । जीवम् । देवानाम् । अपीति । एतु । पार्थः ॥ नाना । प्राण इति प्र - अनः । यजमानस्य । पशुना । यज्ञः । देवेभिः । सह । देवयान इति देव - यानः ॥ जीवम् । देवानाम् । अपीति । एतु । पार्थः । सत्याः । सन्तु । यजमानस्य । कामाः ॥ यत् । पशुः । मायुम् । अकृत । उरः । वा । पद्भिरिति पत् - भिः । आहूत इत्या - हूते ॥ अग्निः । मा । तस्मात् । एनसः । विश्वात् । मुञ्चतु । अश्वंसः ॥ शमितारः । उपेतनेत्युप - एतन । यज्ञम् । 13

TS 3.1.4.4

देवेभिः । इन्वितम् ॥ पाशात् । पशुम् । प्रेति । मुञ्चत । बन्धात् । यज्ञपतिमिति यज्ञ - पतिम् । परि ॥ अदितिः । पाशम् । प्रेति । मुमोक्तु । एतम् । नमः । पशुभ्य इति पशु - भ्यः । पशुपतय इति पशु - पतये । करोमि ॥ अरातीयन्तम् । अधरम् । कृणोमि । यम् । द्विष्मः । तस्मिन् । प्रतीति । मुञ्चामि । पाशम् ॥ त्वाम् । उ । ते । दुधिरे । हव्यवाहमिति

हव्य - वाह॑म् । श्रु॒त॒क॒र्ता॒र॒मि॒ति॑ श्रु॒तं - क॒र्ता॒र॑म् । उ॒त । य॒ज्ञि॒य॑म् । च॒ ॥ अ॒ग्ने॑ । स॒द॒क्ष॑ इति॒
 स - दु॒क्षः॑ । स॒त॒नु॒रि॒ति॑ स-त॒नुः । हि॒ । भू॒त्वा । अथ॑ । ह॒व्या । जा॒त॒वे॒द॒ इति॑ जा॒त - वे॒दः॑
 । जु॒ष॒स्व॒ ॥ जा॒त॒वे॒द॒ इति॑ जा॒त - वे॒दः॑ । व॒प॒या॑ । ग॒च्छ॒ । दे॒वान् । त्वम् () । हि॒ । हो॒ता॑
 । प्र॒थ॒मः । ब॒भू॒थ॑ ॥ घृ॒तेन॑ । त्वम् । त॒नु॒वः॑ । व॒र्ध॒य॒स्व॒ । स्वाहा॑कृतमिति॒ स्वाहा॑ - कृतम्
 । ह॒विः । अ॒द॒न्तु॒ । दे॒वाः ॥ स्वाहा॑ । दे॒वेभ्यः॑ । दे॒वेभ्यः॑ । स्वाहा॑ ॥ 14

(ई॒शे - प्र॒मु॒ञ्च॒मा॒ना - य॒ज्ञं - त्व॒ - षोड॑श च) (A4)

TS 3.1.5.1

प्रा॒जा॒प॒त्या इति॑ प्रा॒जा - प॒त्याः । वै । प॒श॒वः॑ । तेषा॑म् । रु॒द्रः । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः॑
 । यत् । ए॒ताभ्या॑म् । उ॒पा॒क॒रो॒तीत्यु॑प - आ॒क॒रो॒ति॑ । ताभ्या॑म् । ए॒व । ए॒न॒म् । प्र॒ति॒प्रो॒च्येति॑
 प्र॒ति - प्रो॒च्य॑ । ए॒ति॑ । ल॒भ॒ते॒ । आ॒त्म॒नः॑ । अ॒ना॒व॒स्का॒येत्य॑ना॑ - व॒स्का॒य॒ । द्वा॒भ्या॑म् ।
 उ॒पा॒क॒रो॒तीत्यु॑प - आ॒क॒रो॒ति॑ । द्वि॒पा॒दि॒ति॑ द्वि॒ - पा॒त् । य॒ज॒मानः॑ । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै॑
 । उ॒पा॒क॒त्ये॒त्यु॑प - आ॒क॒त्य॑ । प॒ञ्च॑ । जु॒हो॒ति॑ । पा॒ङ्गाः॑ । प॒श॒वः॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒वे॒ति॑
 । रु॒न्धे॑ । मृ॒त्य॒वै॑ । वै । ए॒षः । नी॒य॒ते॒ । यत् । प॒शुः॑ । तम् । यत् । अ॒न्वा॒र॒भे॒तेत्य॑नु -
 आ॒र॒भे॒त॑ । प्र॒मा॒यु॒क॒ इति॑ प्र - मा॒यु॒कः॑ । य॒ज॒मानः॑ । स्या॒त् । ना॒ना॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः॑
 । य॒ज॒मान॑स्य । प॒शु॒ना॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । व्या॒वृ॒त्त्या इति॑ वि - आ॒वृ॒त्त्यै॑ । 15

TS 3.1.5.2

यत् । प॒शुः॑ । मा॒यु॒म् । अ॒कृ॒त॑ । इति॑ । जु॒हो॒ति॑ । शान्त्यै॑ । श॒मि॒तारः॑ । उ॒पे॒त॒नेत्यु॑प
 - ए॒त॒न॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । य॒था॒य॒जु॒रिति॑ यथा - य॒जुः॑ । ए॒व । ए॒त॒त् । व॒पा॒या॑म् । वै ।
 आ॒हि॒य॒मा॒णा॒यामि॒त्या॑ - हि॒य॒मा॒णा॒याम् । अ॒ग्नेः॑ । मे॒धः॑ । अ॒पे॒ति॑ । क्रा॒म॒ति॑ । त्वाम् । उ॒ ।
 ते । द॒धि॒रे॑ । ह॒व्य॒वा॒ह॒मि॒ति॑ ह॒व्य - वा॒ह॑म् । इति॑ । व॒पाम् । अ॒भी॒ति॑ । जु॒हो॒ति॑ । अ॒ग्नेः॑ ।
 ए॒व । मे॒ध॑म् । अ॒वे॒ति॑ । रु॒न्धे॑ । अथो॑ इति॑ । श्रु॒त॒त्वा॒येति॑ श्रु॒त - त्वा॒य॑ । पु॒र॒स्ता॑त्स्वाहाकृतय॒

इति॑ पुरस्तात् - स्वाहा॑कृतयः । वै । अन्ये । देवाः । उपरि॑ष्टाश्स्वाहा॑कृतय इत्युपरि॑ष्टात् - स्वाहा॑कृतयः । अन्ये । स्वाहा॑ । देवेभ्यः । देवेभ्यः । स्वाहा॑ । इति॑ । अभितः॑ । वृषाम् () । जुहोति॑ । तान् । एव । उभयान् । प्रीणा॑ति ॥ 16

(व्यावृत्त्या - अभितो॑ वृषां - पञ्च च) (A5)

TS 3.1.6.1

यः । वै । अय॑थादेव॑तमित्य॑था - देव॑तम् । य॒ज्ञम् । उप॑चर॒तीत्यु॑प - चर॑ति । एति॑ । देवता॑भ्यः । वृश्च॑यते । पापी॑यान् । भव॑ति । यः । यथा॑देव॑तमिति॑ यथा-देव॑तम् । न । देवता॑भ्यः । एति॑ । वृश्च॑यते । वसी॑यान् । भव॑ति । आ॒ग्नेय्या । ऋ॒चा । आ॒ग्नी॒द्रु॒मित्या॒ग्निं - इ॒द्रुम् । अ॒भीति॑ । मृ॒शेत् । वै॒ष्ण॒व्या । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति॑ हविः - धान॑म् । आ॒ग्नेय्या । सु॒चः । वा॒य॒व्य॑या । वा॒य॒व्या॑नि । ऐ॒न्द्रि॒या । स॒दः । यथा॑देव॑तमिति॑ यथा-देव॑तम् । एव । य॒ज्ञम् । उपे॑ति । च॒रति॑ । न । देवता॑भ्यः । एति॑ । वृश्च॑यते । वसी॑यान् । भव॑ति । यु॒नज्मि॑ । ते । पृ॒थि॒वीम् । ज्योति॑षा । स॒ह । यु॒नज्मि॑ । वा॒युम् । अ॒न्तरि॑क्षेण । 17

TS 3.1.6.2

ते । स॒ह । यु॒नज्मि॑ । वाच॑म् । स॒ह । सूर्ये॑ण । ते । यु॒नज्मि॑ । तिस्रः । वि॒पृच॑ इति॑ वि - पृचः । सूर्य॑स्य । ते ॥ अ॒ग्निः । देवता॑ । गा॒य॒त्री । छन्दः । उपा॑श्शोरित्यु॑प - अ॒श्शोः । पात्र॑म् । अ॒सि । सोमः॑ । देवता॑ । त्रि॒ष्टुप् । छन्दः । अ॒न्तर्या॑मस्येत्य॑न्तः - या॒मस्य॑ । पात्र॑म् । अ॒सि । इन्द्रः॑ । देवता॑ । जग॑ती । छन्दः । इन्द्र॑वा॒युवोरि॑तीन्द्र-वा॒युवोः । पात्र॑म् । अ॒सि । बृह॑स्पतिः । देवता॑ । अनु॑ष्टुबित्य॑नु - स्तुप् । छन्दः । मि॒त्रावरु॑णयोरिति॑ मि॒त्रा-वरु॑णयोः । पात्र॑म् । अ॒सि । अ॒श्विनौ । देवता॑ । प॒ङ्क्तिः । छन्दः । अ॒श्विनोः॑ । पात्र॑म् । अ॒सि । सूर्यः॑ । देवता॑ । बृह॑ती । 18

TS 3.1.6.3

छन्दः । शुक्रस्य । पात्रम् । असि । चन्द्रमाः । देवता । सतोबृहतीति सतः - बृहती ।
 छन्दः । मन्थिनः । पात्रम् । असि । विश्वे । देवाः । देवता । उष्णिहा । छन्दः ।
 आग्रयणस्य । पात्रम् । असि । इन्द्रः । देवता । ककुत् । छन्दः । उक्थानाम् । पात्रम्
 । असि । पृथिवी । देवता । विराडिति वि - राट् । छन्दः । ध्रुवस्य । पात्रम् । असि ॥ 19

(अन्तरिक्षेण - बृहती - त्रयस्त्रिंशच्च) (A6)

TS 3.1.7.1

इष्टर्गः । वै । अद्भ्युः । यजमानस्य । इष्टर्गः । खलु । वै । पूर्वः । अर्ष्टुः । क्षीयते ।
 आसन्यात् । मा । मन्त्रात् । पाहि । कस्याः । चित् । अभिशस्त्या इत्यभि - शस्त्याः । इति
 । पुरा । प्रातरनुवाकादिति प्रातः - अनुवाकात् । जुहुयात् । आत्मने । एव । तत् । अद्भ्युः
 । पुरस्तात् । शर्म । नह्यते । अनात्यै । संवेशायेति सं - वेशाय । त्वा । उपवेशायेतुप -
 वेशाय । त्वा । गायत्रियाः । त्रिष्टुभः । जगत्याः । अभिभूत्या इत्यभि - भूत्यै । स्वाहा ।
 प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । मृत्योः । मा । पातम् । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । मा
 । मा । हासिष्टम् । देवतासु । वै । एते । प्राणापानयोरिति प्राण - अपानयोः । 20

TS 3.1.7.2

व्यायच्छन्त इति वि - आयच्छन्ते । येषाम् । सोमः । समृच्छत इति सं - ऋच्छते ।
 संवेशायेति सं - वेशाय । त्वा । उपवेशायेत्युप - वेशाय । त्वा । इति । आह । छन्दांसि
 । वै । संवेश इति सं - वेशः । उपवेश इत्युप - वेशः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव ।
 अस्य । छन्दांसि । वृद्धे । प्रेतिवन्तीति प्रेति - वन्ति । आज्यानि । भवन्ति । अभिजित्या
 इत्यभि - जित्यै । मरुत्वन्तीः । प्रतिपद इति प्रति - पदः । विजित्या इति वि - जित्यै । उभे इति
 । बृहद्रथन्तरे इति बृहत् - रथन्तरे । भवतुः । इयम् । वाव । रथन्तरमिति रथम्-तरम् । असौ

। बृहत् । आभ्याम् । एव । ए॒नम् । अ॒न्तः । ए॒ति । अ॒द्य । वाव । र॒थ॒न्त॒रमि॒ति रथम् -
त॒रम् । श्वः । बृहत् । अ॒द्या॒श्वादि॒त्य॒द्य - श्वात् । एव । ए॒नम् । अ॒न्तः । ए॒ति । भू॒तम् । 21

TS 3.1.7.3

वाव । र॒थ॒न्त॒रमि॒ति रथम् - त॒रम् । भ॒विष्य॑त् । बृहत् । भू॒तात् । च॒ । एव । ए॒नम् ।
भ॒विष्य॑तः । च॒ । अ॒न्तः । ए॒ति । परि॑मित॒मिति॑ परि॑ - मि॒तम् । वाव । र॒थ॒न्त॒रमि॒ति रथम्
- त॒रम् । अप॑रि॒मिता॒मित्य॑परि॑ - मि॒तम् । बृहत् । परि॑मिता॒दिति॑ परि॑ - मि॒तात् । च॒ । एव
। ए॒नम् । अप॑रि॒मिता॒दित्य॑परि॑ - मि॒तात् । च॒ । अ॒न्तः । ए॒ति । विश्वा॑मि॒त्रज॒मद॒ग्री इति॑
विश्वा॑मि॒त्र - ज॒मद॒ग्री । वसि॑ष्ठेन । अ॒स्प॒र्द्धे॒ताम् । सः । ए॒तत् । ज॒मद॑ग्निः । वि॒ह॒व्यमि॑ति
वि - ह॒व्यम् । अ॒प॒श्य॑त् । तेन॑ । वै । सः । वसि॑ष्ठस्य । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्यम् । अ॒वृ॒द्ध्वा
यत् । वि॒ह॒व्यमि॑ति॒ वि - ह॒व्यम् । श॒स्यते॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । एव । तत् । वी॒र्यम् । यज॑मानः ।
भ्रातृ॑व्यस्य । वृ॒द्धे () । यस्य॑ । भू॒यांसः । य॒ज्ञ॒क्र॒तव॑ इति॑ य॒ज्ञ - क्र॒तवः॑ । इति॑ । आ॒हुः
। सः । दे॒वताः॑ । वृ॒द्धे । इति॑ । यदि॑ । अ॒ग्नि॒ष्टोम॑ इत्य॑ग्नि॒स्तोमः॑ । सोमः॑ । प॒रस्ता॑त् ।
स्यात् । उ॒क्थ्य॑म् । कु॒र्वीत॑ । यदि॑ । उ॒क्थ्यः॑ । स्यात् । अ॒ति॒रा॒त्रमि॑त्य॒ति - रा॒त्रम् । कु॒र्वीत॑
। य॒ज्ञ॒क्र॒तुभि॑रिति॑ य॒ज्ञ॒क्र॒तु - भिः॑ । एव । अ॒स्य॑ । दे॒वताः॑ । वृ॒द्धे । वसी॑यान् । भ॒वति॑ ॥ 22

(प्रा॒णापा॒नयो॑ - भू॒तं - वृ॒द्धे - ऽष्टा॒विं॒शति॑श्च) (A7)

TS 3.1.8.1

नि॒ग्रा॒भ्या इति॑ नि - ग्रा॒भ्याः॑ । स्थ॒ । दे॒वश्रु॑त् इति॑ दे॒व - श्रु॑तः । आ॒युः । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् ।
प्रा॒णमि॑ति॒ प्र- अ॒नम् । म॒ । त॒र्प॒य॑त् । अ॒पा॒नमि॑त्य॒प - अ॒नम् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । व्या॒नमि॑ति॒ वि
- अ॒नम् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । चक्षुः॑ । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । श्रो॒त्रम् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । मनः॑ । मे॒
। त॒र्प॒य॑त् । वा॒चम् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । आ॒त्मान॑म् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । अ॒ङ्गानि॑ । म॒ । त॒र्प॒य॑त्
। प्र॒जामि॑ति॒ प्र - जा॑म् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । प॒शून् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् । गृ॒हान् । मे॒ । त॒र्प॒य॑त् ।

गुणान् । मे । तर्पयत् । सर्वगणमिति सर्व - गुणम् । मा । तर्पयत् । तर्पयत । मा । 23

TS 3.1.8.2

गुणाः । मे । मा । वीतिं । तृषन् । ओषधयः । वै । सोमस्य । विशः । विशः । खलु
। वै । राज्ञः । प्रदातोरिति प्र - दातोः । ईश्वराः । ऐन्द्रः । सोमः । अवीवृधम् । वः ।
मनसा । सुजाता इति सु - जाताः । ऋतप्रजाता इत्यृत - प्रजाताः । भगै । इत् । वः ।
स्याम् ॥ इन्द्रेण । देवीः । वीरुधः । सविदाना इति सं - विदानाः । अन्वितिं । मन्यन्ताम्
। सर्वनाय । सोमम् । इति । आह । ओषधीभ्य इत्योषधि - भ्यः । एव । एनम् । स्वायै
। विशः । स्वायै । देवतायै । निर्याच्येति निः - याच्यं । अभीतिं । सुनोति । यः । वै ।
सोमस्य । अभिषूयमाणस्येत्यभि - सूयमाणस्य । 24

TS 3.1.8.3

प्रथमः । अशुः । स्कन्दति । सः । ईश्वरः । इन्द्रियम् । वीर्यम् । प्रजामिति प्र - जाम् ।
पशून् । यजमानस्य । निरहन्तोरिति निः - हन्तोः । तम् । अभीतिं । मन्त्रयेत् । एति । मा
। अस्कान् । सह । प्रजयेति प्र - जया । सह । रायः । पोषेण । इन्द्रियम् । मे । वीर्यम्
। मा । निरितिं । वधीः । इति । आशिषमित्या-शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते
। इन्द्रियस्य । वीर्यस्य । प्रजाया इति प्र - जायै । पशूनाम् । अनिर्घातायेत्यनिः - घाताय ।
द्रुप्सः । चस्कन्दु । पृथिवीम् । अन्वितिं । द्याम् । इमम् । च । योनिम् । अन्वितिं । यः
। च () । पूर्वः । तृतीयम् । योनिम् । अन्वितिं । सञ्चरन्तमिति सं - चरन्तम् । द्रुप्सम्
। जुहोमि । अन्वितिं । सप्त । होत्राः ॥ 25

(तर्पयत मा - ऽभिषूयमाणस्य - यश्च - दशं च) (A8)

TS 3.1.9.1

यः । वै । देवान् । देवयशसेनेति देव - यशसेनं । अर्पयति । मनुष्यान् । मनुष्ययशसेनेति
 मनुष्य - यशसेनं । देवयशसीति देव - यशसी । एव । देवेषु । भवति । मनुष्ययशसीति
 मनुष्य-यशसी । मनुष्येषु । यान् । प्राचीनम् । आग्रयणात् । ग्रहान् । गृहीयात् । तान् ।
 उपाश्वित्युप - अशु । गृहीयात् । यान् । ऊर्ध्वान् । तान् । उपबिन्दित इत्युपबिन्दि - मतः ।
 देवान् । एव । तत् । देवयशसेनेति देव - यशसेनं । अर्पयति । मनुष्यान् । मनुष्ययशसेनेति
 मनुष्य - यशसेनं । देवयशसीति देव - यशसी । एव । देवेषु । भवति । मनुष्ययशसीति
 मनुष्य - यशसी । मनुष्येषु । अग्निः । प्रातस्सवन इति प्रातः - सवने । पातु । अस्मान् ।
 वैश्वानरः । महिना । विश्वशम्भूरिति विश्व - शम्भूः ॥ सः । नः । पावकः । द्रविणम् ।
 दधातु । 26

TS 3.1.9.2

आयुष्मन्तः । सहभक्षा इति सह-भक्षाः । स्याम् ॥ विश्वे । देवाः । मरुतः । इन्द्रः ।
 अस्मान् । अस्मिन् । द्वितीयै । सवने । न । जह्युः ॥ आयुष्मन्तः । प्रियम् । एषाम् ।
 वदन्तः । वयम् । देवानाम् । सुमताविति सु - मतौ । स्याम् ॥ इदम् । तृतीयम् । सवनम्
 । कवीनाम् । ऋतेन । ये । चमसम् । ऐरयन्त ॥ ते । सौधन्वनाः । सुवः । अनशानाः
 । स्विष्टिमिति सु - इष्टिम् । नः । अभीति । वसीयः । नयन्तु ॥ आयतनवतीरित्यायतन -
 वतीः । वै । अन्याः । आहुतय इत्या - हुतयः । हूयन्ते । अनायतना इत्यना - यतनाः ।
 अन्याः । याः । आघारवतीरित्याघार - वतीः । ताः । आयतनवतीरित्यायतन - वतीः । याः
 । 27

TS 3.1.9.3

सौम्याः । ताः । अनायतना इत्यना - यतनाः । ऐन्द्रवायवमित्यैन्द्र - वायवम् । आदायेत्या -
 दायं । आघारमित्या - घारम् । एति । घारयेत् । अद्धुरः । यज्ञः । अयम् । अस्तु । देवाः
 । ओषधीभ्य इत्योषधि-भ्यः । पशवै । नः । जनाय । विश्वस्मै । भूताय । अध्वरः । असि

। सः । पिन्वस्व । घृतवदिति घृत - वत् । देव । सोम । इति । सौम्याः । एव । तत् । आहुतीरित्या - हुतीः । आयतनवतीरित्यायतन - वतीः । करोति । आयतनवानित्यायतन - वान् । भवति । यः । एवम् । वेद । अथो इति । द्यावापृथिवी इति द्यावापृथिवी । एव । घृतेन । वीति । उन्ति । ते इति । व्युत्ते इति वि - उत्ते । उपजीवनीये इत्युप - जीवनीये । भवतः । उपजीवनीय इत्युप - जीवनीयः । भवति । 28

TS 3.1.9.4

यः । एवम् । वेद । एषः । ते । रुद्र । भागः । यम् । निरयाचथा इति निः-अयाचथाः । तम् । जुषस्व । विदेः । गौपत्यम् । रायः । पोषम् । सुवीर्यमिति सु - वीर्यम् । संवत्सरीणामिति सं - वत्सरीणाम् । स्वस्तिम् ॥ मनुः । पुत्रेभ्यः । दायम् । वीति । अभजत् । सः । नाभानेदिष्ठम् । ब्रह्मचर्यमिति ब्रह्म-चर्यम् । वसन्तम् । निरिति । अभजत् । सः । एति । अगच्छत् । सः । अब्रवीत् । कथा । मा । निरिति । अभाक् । इति । न । त्वा । निरिति । अभाक्षम् । इति । अब्रवीत् । अङ्गिरसः । इमे । सत्रम् । आसते । ते । 29

TS 3.1.9.5

सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । न । प्रेति । जानन्ति । तेभ्यः । इदम् । ब्राह्मणम् । ब्रूहि । ते । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्तः । ये । एषाम् । पशवः । तान् । ते । दास्यन्ति । इति । तत् । एभ्यः । अब्रवीत् । ते । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्तः । ये । एषाम् । पशवः । आसन्न । तान् । अस्मै । अदुदुः । तम् । पशुभिरिति पशु - भिः । चरन्तम् । यज्ञवास्ताविति यज्ञ-वास्तौ । रुद्रः । एति । अगच्छत् । सः । अब्रवीत् । मम । वै । इमे । पशवः । इति । अदुः । वै । 30

TS 3.1.9.6

मह्यम् । इमान् । इति । अब्रवीत् । न । वै । तस्य । ते । ईशते । इति । अब्रवीत्

। यत् । यज्ञवास्ताविति यज्ञ-वास्तौ । हीयंते । मम । वै । तत् । इति । तस्मात् ।
 यज्ञवास्त्विति यज्ञ - वास्तु । न । अभ्यवेत्यमित्यभि - अवेत्यम् । सः । अब्रवीत् । यज्ञे
 । मा । एति । भज । अथ । ते । पशून् । न । अभीति । मस्ये । इति । तस्मै
 । एतम् । मन्थिनः । सस्त्रावमिति सं - स्रावम् । अजुहोत् । ततः । वै । तस्य । रुद्रः
 । पशून् । न । अभीति । अमन्यत् । यत्र । एतम् () । एवम् । विद्वान् । मन्थिनः
 । सस्त्रावमिति सं - स्रावम् । जुहोति । न । तत्र । रुद्रः । पशून् । अभीति । मन्यत् ॥ 31

(दधात्वा - यतनवतीर्या - उपजीवनीयो भवति - तेऽ - दुर्वै - यत्रैत - मेकादश च) (A9)

TS 3.1.10.1

जुष्टः । वाचः । भूयासम् । जुष्टः । वाचः । पतये । देवि । वाक् ॥ यत् । वाचः ।
 मधुमदिति मधु-मत् । तस्मिन् । मा । धाः । स्वाहा । सरस्वत्यै ॥ ऋचा । स्तोमम् ।
 समिति । अर्धय । गायत्रेण । रथन्तरमिति रथ-तरम् ॥ बृहत् । गायत्रवर्तनीति गायत्र-वर्तनि
 ॥ यः । ते । द्रप्सः । स्कन्दति । यः । ते । अशुः । बाहुच्युत इति बाहु - च्युतः
 । धिषण्योः । उपस्थादित्युप - स्थात् ॥ अद्ध्योः । वा । परीति । यः । ते । प्रवित्रात्
 । स्वाहाकृतमिति स्वाहा - कृतम् । इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ यः । द्रप्सः । अशुः ।
 पतितः । पृथिव्याम् । परिवापादिति परि - वापात् । 32

TS 3.1.10.2

पुरोडाशात् । कुरम्भात् ॥ धानासोमादिति धाना-सोमात् । मन्थिनः । इन्द्र । शुक्रात् ।
 स्वाहाकृतमिति स्वाहा - कृतम् । इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ यः । ते । द्रप्सः । मधुमानिति
 मधु - मान् । इन्द्रियावानितीन्द्रिय - वान् । स्वाहाकृत इति स्वाहा-कृतः । पुनः । अप्येतीत्यपि
 - एति । देवान् ॥ दिवः । पृथिव्याः । परीति । अन्तरिक्षात् । स्वाहाकृतमिति स्वाहा -
 कृतम् । इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ अद्ध्युः । वै । ऋत्विजाम् । प्रथमः । युज्यते । तेन

। स्तोमः । योक्तव्यः । इति । आहुः । वाक् । अग्रेगा इत्यग्रे - गाः । अग्रं । एतु ।
 ऋजुगा इत्यृजु - गाः । देवेभ्यः । यशः । मयि । दधती । प्राणानिति प्र - अनान् । पशुषु
 । प्रजामिति प्र - जाम् । मयि । 33

TS 3.1.10.3

च । यजमाने । च । इति । आह । वाचम् । एव । तत् । यज्ञमुख इति यज्ञ - मुखे । युनक्ति
 । वास्तु । वै । एतत् । यज्ञस्य । क्रियते । यत् । ग्रहान् । गृहीत्वा । बहिष्पवमानमिति
 बहिः - पवमानम् । सर्पन्ति । पराञ्चः । हि । यन्ति । पराचीभिः । स्तुवते । वैष्णव्या ।
 ऋचा । पुनः । एत्येत्या - इत्ये । उपेति । तिष्ठते । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञम् । एव
 । अकृः । विष्णो इति । त्वम् । नः । अन्तमः । शर्म । यच्छ । सहन्त्य ॥ प्रेति । ते
 । धाराः । मधुश्चुत इति मधु-श्चुतः । उत्सम् । दुहते () । अक्षितम् । इति । आह । यत्
 । एव । अस्य । शयानस्य । उपशुष्यतीत्युप - शुष्यति । तत् । एव । अस्य । एतेन ।
 एति । प्याययति ॥ 34

(परिवापात् - प्रजां मयि - दुहते - चतुर्दश च) (A10)

TS 3.1.11.1

अग्निना । रयिम् । अश्ववत् । पोषम् । एव । दिवेदिव इति दिवे - दिव ॥ यशसम् ।
 वीरवत्तममिति वीरवत् - तमम् ॥ गोमानिति गो - मान् । अग्रे । अविमानित्यवि - मान् । अश्वी
 । यज्ञः । नृवत्सुखेति नृवत् - सुखा । सदैम् । इत् । अप्रमृष्य इत्यप्र - मृष्यः ॥ इडावानितीडा
 - वान् । एषः । असुर । प्रजावानिति प्रजा - वान् । दीर्घः । रयिः । पृथुबुद्ध इति पृथु - बुद्धः
 । सभावानिति सभा - वान् ॥ एति । प्यायस्व । समिति । ते ॥ इह । त्वष्टारम् । अग्रियम् ।
 विश्वरूपमिति विश्व - रूपम् । उपेति । ह्ये ॥ अस्माकम् । अस्तु । केवलः ॥ तत् । नः ।
 तुरीपम् । अध । पोषयित्नु । देव । त्वष्टः । वीति । रराणः । स्यस्व ॥ यतः । वीरः । 35

TS 3.1.11.2

कर्मण्यः । सुदक्ष इति सु - दक्षः । युक्तग्रावेति युक्त - ग्रावा । जायते । देवकाम इति देव
 - कामः ॥ शिवः । त्वष्टः । इह । एति । गृहि । विभुरिति वि - भुः । पोषे । उत ।
 त्मना ॥ यज्ञे यज्ञ इति यज्ञे - यज्ञे । नः । उदिति । अव ॥ पिशङ्गरूप इति पिशङ्ग-रूपः
 । सुभर इति सु - भरः । वयोधा इति वयः - धाः । श्रुष्टी । वीरः । जायते । देवकाम इति
 देव - कामः ॥ प्रजामिति प्र - जाम् । त्वष्टा । वीति । स्युतु । नाभिम् । अस्मे इति ।
 अथ । देवानाम् । अपीति । एतु । पार्थः ॥ प्रेति । नः । देवी । एति । नः । दिवः ॥
 पीपिवाशंसम् । सरस्वतः । स्तनम् । यः । विश्वदरशत इति विश्व - दुरशतः ॥ धुक्षीमहि ।
 प्रजामिति प्र - जाम् । इषम् ॥ 36

TS 3.1.11.3

ये । ते । सरस्वः । ऊर्मयः । मधुमन्त इति मधु - मन्तः । घृतश्रुत इति घृत - श्रुतः ॥
 तेषाम् । ते । सुम्रम् । ईमहे ॥ यस्य । व्रतम् । पशवः । यन्ति । सर्वे । यस्य । व्रतम्
 । उपतिष्ठन्त इत्युप - तिष्ठन्ते । आपः ॥ यस्य । व्रते । पुष्टिपतिरिति पुष्टि-पतिः । निविष्ट
 इति नि - विष्टः । तम् । सरस्वन्तम् । अवसे । हवेम् ॥ दिव्यम् । सुपर्णमिति सु - पर्णम्
 । वयसम् । बृहन्तम् । अपाम् । गर्भम् । वृषभम् । ओषधीनाम् ॥ अभीपतः । वृष्ट्या ।
 तर्पयन्तम् । तम् । सरस्वन्तम् । अवसे । हवेम् ॥ सिनीवालि । पृथुष्टुक इति पृथु - स्तुके
 । या । देवानाम् । असि । स्वसा ॥ जुषस्व । हव्यम् । 37

TS 3.1.11.4

आहुतमित्या - हुतम् । प्रजामिति प्र-जाम् । देवि । दिदिद्धि । नः ॥ या । सुपाणिरिति सु
 - पाणिः । स्वङ्गुरिरिति सु - अङ्गुरिः । सुषूमेति सु - सूमा । बहुसूवरीति बहु - सूवरी ॥
 तस्यै । विशपत्न्यै । हविः । सिनीवालयै । जुहोतु ॥ इन्द्रम् । वः । विश्वतः । परीति ।

इन्द्रम् । नरः ॥ असितवर्णा इत्यसित - वर्णाः । हरयः । सुपर्णा इति सु - पर्णाः । मिहः । वसानाः । दिवम् । उदिति । पतन्ति ॥ ते । एति । अववृत्रन् । सदनानि । कृत्वा । आत् । इत् । पृथिवी । घृतैः । वीति । उद्यते ॥ हिरण्यकेश इति हिरण्य - केशः । रजसः । विसार इति वि - सारे । अहिः । धुनिः । वातः । इव । धर्जीमान् ॥ शुचिभ्राजा इति शुचि - भ्राजाः । उषसः । 38

TS 3.1.11.5

नवेदाः । यशस्वतीः । अपस्युवः । न । सत्याः ॥ एति । ते । सुपर्णा इति सु - पर्णाः । अमिनन्त । एवैः । कृष्णः । नोनाव । वृषभः । यदि । इदम् ॥ शिवाभिः । न । स्मयमानाभिः । एति । अगात् । पतन्ति । मिहः । स्तनयन्ति । अभ्रा ॥ वाश्रा । इव । विद्युदिति वि-द्युत् । मिमाति । वत्सम् । न । माता । सिषक्ति ॥ यत् । एषाम् । वृष्टिः । असर्जि ॥ पर्वतः । चित् । महि । वृद्धः । बिभाय । दिवः । चित् । सानु । रेजत् । स्वने । वः ॥ यत् । क्रीडथ । मरुतः । 39

TS 3.1.11.6

ऋष्टिमन्त इत्यृष्टि-मन्तः । आपः । इव । सद्भियञ्चः । धवद्धे ॥ अभीति । क्रन्द । स्तनय । गर्भम् । एति । धाः । उदुन्वतेत्युदन् - वता । परीति । दीय । रथेन ॥ दृतिम् । स्विति । कर्ष । विषितमिति वि - सितम् । न्यञ्चम् । समाः । भवन्तु । उद्वतेत्यत् - वता । निपादा इति नि - पादाः ॥ त्वम् । त्या । चित् । अच्युता । अग्रे । पशुः । न । यवसे ॥ धाम । ह । यत् । ते । अजर । वना । वृश्चन्ति । शिक्कसः ॥ अग्रे । भूरीणि । तव । जातवेद इति जात - वेदः । देव । स्वधाव इति स्वधा - वः । अमृतस्य । धाम ॥ याः । च । 40

TS 3.1.11.7

मा॒याः । मा॒यिना॑म् । वि॒श्वमि॒न्वेति॑ वि॒श्वम्-इ॒न्व । त्वे इति॑ । पूर्वीः । सु॒न्द॒धुरिति॑ सं - द॒धुः ।
 । पृ॒ष्ट॒ब॒न्धो इति॑ पृ॒ष्ट - ब॒न्धो ॥ दि॒वः । नः । वृ॒ष्टिम् । म॒रुतः॑ । र॒री॒द्धम् । प्रेति॑ । पि॒न्व॒त ।
 । वृ॒ष्णः । अ॒श्व॑स्य । धा॒राः ॥ अ॒र्वाङ् । ए॒तेन॑ । स्त॒न॒यि॒त्तुना॑ । एति॑ । इ॒हि । अ॒पः ।
 नि॒षि॒ञ्च॒न्निति॑ नि -सि॒ञ्च॒न् । अ॒सु॒रः । पि॒ता । नः ॥ पि॒न्वा॒न्ति । अ॒पः । म॒रुतः॑ । सु॒दान॑व
 इति॑ सु - दान॑वः । प॒यः । घृ॒त॒व॒दि॒ति॑ घृ॒त - व॒त् । वि॒द॒थे॑षु । आ॒भुव॑ इत्या॑ - भुवः ॥ अ॒त्यम्
 । न । मि॒हे । वी॒ति॑ । न॒य॒न्ति । वा॒जिन॑म् । उ॒थ्स॑म् । दु॒ह॒न्ति । स्त॒न॒य॑न्तम् । अ॒क्षि॑तम्
 ॥ उ॒द॒प्रु॒त इत्यु॑द - प्रु॒तः । म॒रुतः॑ । तान् । इ॒य॒र्त । वृ॒ष्टिम् । 41

TS 3.1.11.8

ये । वि॒श्वे । म॒रुतः॑ । जु॒न॒न्ति ॥ क्रो॒शा॒ति । ग॒दा॑ । क॒न्या॑ । इ॒व । तु॒न्ना । पे॒रु॑म् । तु॒ञ्जाना॑
 । प॒त्या॑ । इ॒व । जा॒या ॥ घृ॒तेन॑ । द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा - पृ॒थि॒वी । म॒धु॒ना । स॒मि॒ति॑ ।
 उ॒क्ष॒त । प॒य॑स्वतीः । कृ॒णु॒त । आ॒पः । ओ॒ष॑धीः ॥ ऊ॒र्ज॑म् । च । त॒त्र । सु॒म॒ति॒मि॒ति॑ सु -
 म॒तिम् । च । पि॒न्व॒थ । य॒त्र । न॒रः । म॒रुतः॑ । सि॒ञ्च॒थ॑ । म॒धु ॥ उ॒दि॒ति॑ । उ॒ । त॒यम्
 । चि॒त्रम् ॥ औ॒र्व॒भृ॒गु॒व॒दि॒त्यौ॒व॒भृ॒गु - व॒त् । शु॒चि॑म् । अ॒म॒वा॒न॒व॒दि॒त्य॑म॒वान॑ - व॒त् । एति॑ ।
 हु॒वे ॥ अ॒ग्निम् । स॒मु॒द्र॒वा॒स॒स॒मि॒ति॑ स॒मु॒द्र - वा॒स॒स॒म् ॥ एति॑ । स॒वम् । स॒वि॒तुः । य॒था ।
 भ॒ग॑स्य () । इ॒व । भु॒जिम् । हु॒वे ॥ अ॒ग्निम् । स॒मु॒द्र॒वा॒स॒स॒मि॒ति॑ स॒मु॒द्र - वा॒स॒स॒म् ॥ हु॒वे ।
 वा॒त॑स्व॒न॒मि॒ति॑ वा॒त - स्व॒न॒म् । क॒विम् । प॒र्ज॒न्य॑क्र॒न्ध॒मि॒ति॑ प॒र्ज॒न्य॑ - क्र॒न्ध॒म् । स॒हः ॥ अ॒ग्निम्
 । स॒मु॒द्र॒वा॒स॒स॒मि॒ति॑ स॒मु॒द्र - वा॒स॒स॒म् ॥ 42

(वी॒र - इ॒ष॒श् - ह॒व्य - मु॒ष॒सो - म॒रुत॑ - श्च - वृ॒ष्टिं - भ॒ग॑स्य - द्वा॒द॒श च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(प्र॒जाप॑ति॒र॒का॒म॒य॒तै - ष॑ ते॒ गाय॑त्रो - य॒ज्ञ॑वै - प्र॒जाप॑ते॒र्जा॒य॒मा॒नाः - प्रा॒जाप॑त्या - यो वा अ॒य॑थादे॒वत॑
 - मि॒ष्ट॒गो - नि॒ग्रा॒भ्याः स्थ॑ - यो वै दे॒वा - जु॒ष्टो - ऽग्नि॑ना॒ र॒यि - मे॒का॑द॒श)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(प्रजापतिरकामयत - प्रजापतेर्जायमाना - व्यायच्छन्ते - मह्यमिमा - न्माया मायिनान् - द्विचत्वारिंशत्)

first and last padam of first praSnam of kANDam 3 :-

(प्रजापतिरकामयता -ऽग्निं समुद्रवाससं)

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

3.1.1 appendix

1. 3.1.11.1 - आ॒प्या॑यस्व >1

आ॒प्या॑स्व॒ समे॑तु ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृष्णि॑यं ।

भवा॒ वाज॑स्य संग॒थे ॥ (Appearing in TS 4-2-7-4)

2. 3.1.11.1 - सन्ते॑ >2

सं ते॒ पया॑श्सि॒ समु॑ यन्तु॒ वाजाः॑ सं॒ वृष्णि॑यान् यभिमा॒तिषा॑हः ।

आ॒प्याय॑मानो अ॒मृता॑य सोम दि॒वि श्रवा॑स्युत्त॒मानि॑ धिष्व ॥

(Appearing in TS 4-2-7-4)

3 ऽ 4. 3.1.11.2 - प्र॒णो दे॒व्या >3, नो॑ दि॒वः >4

प्र॒णो दे॒वी सर॑स्वती॒ वाजे॑भिर्वा॒जिनी॑वती । धी॒नाम॑वि॒त्र्यव॑तु ॥

आ नो॑ दि॒वो बृ॑ह॒तः प॑र्व॒तादा॑ सर॑स्वती॒ यज॑ता ग॒न्तु य॒ज्ञं ।

हव॑ दे॒वी जु॑जुषा॒णा घृ॑ताची॒ शग्मां॑ नो॒ वाच॑मु॒शती॑ शृ॒णोतु॑ ।

(Appearing in TS 1.8.22.1)

5 ऽ 6. 3.1.11.4 - इन्द्र॑ँ॒ वो वि॒श्वत॑स्परी >5 , न्द्रं॑ नरः >6

इन्द्र॑ँ॒ वो वि॒श्वत॑स्परी॒ हवा॑महे॒ जनै॑भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु॒ केवलः॑ ॥

इन्द्रं॑ नरो॒ नेम॑धि॒ता हव॑न्ते॒ यत्पा॑र्या॒ युन॑ज॒ते धि॒यस्ताः॑ ।

शूरो॑ नृषा॒ता श॑व॒सश्च॑का॒न आ गो॑म॒ति व्र॑जे भ॒जा त्व॑न्नः ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

7 ऽ 8. 3.1.11.8 - उ॒दुत्यं॑ >7, चि॒त्रं >8 ।

उदु॑ त्यं जा॒तवे॑दसं दे॒वं वे॑हन्ति के॒तवः॑ । दृ॒शे वि॒श्वाय॑ सूर्य॑ ॥

चि॒त्रं दे॒वाना॑मुद॑गा॒दनी॑कं चक्षु॑ मि॒त्रस्य॑ वरु॑णस्याऽग्नेः ।
आऽ प्रा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्षः सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॑श्च ॥

(Appearing in TS 1.4.43.1)